

**Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84
„Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise
nõuded“ muutmise“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus ja eesmärk

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 20.06.2011 määrust nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ (edaspidi *määrus*) avaldamismärkega RT I, 20.06.2025, 28.

Eelnõuga muudetakse päästetöötajate keelenõudeid. Eesmärk on tagada, et Siseministeeriumi valitsemisalas töötaksid päästetöötajad, kes oskavad riigikeelt piisaval tasemel, et tagada tööülesannete professionaalne ja turvaline täitmine ning seeläbi elanikkonna ohutus.

Eelnõul on vähene mõju Päästeameti töökorraldusele: muutub päästeteenistujate värbamine.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi personaliosakonna teenistusõiguse valdkonnajuht Ingrid Puurvee (ingrid.puurvee@siseministeerium.ee), Päästeameti õigusosakonna ekspert Nicole Vingertsuk (nicole.vingertsuk@paasteamet.ee), Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Margit Kiin (margit.kiin@hm.ee) ja Haridus- ja Teadusministeeriumi keelepoliitika osakonna nõunik Pille Põiklik (pille.poiklik@hm.ee).

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga, Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktis 1 tunnistatakse kehtetuks määruse § 7 punkt 4, mille kohaselt peab päästetöötaja eesti keele oskus vastama vähemalt B1-tasemele.

Paragrahvi 1 punktiga 2 täiendatakse määruse §-i 8 punktiga 4¹, millega nõutakse edaspidi vähemalt B2-tasemel eesti keele oskust päästetöötajatelt, kes on päästja teenistuskohal.

Keeleseaduse § 23 lõike 1 kohaselt peab ametnik ja riigiasutuse töötaja oskama ja kasutama eesti keelt tasemel, mis on vajalik teenistuskohustuste või tööülesannete täitmiseks. Määruse § 7 punkti 4 alusel peab päästetöötaja eesti keele oskus vastama vähemalt B1-tasemele ning § 8 punkti 4 alusel peab rühmapealiku ja meeskonnavanema ametikohal töötava päästeametniku eesti keele oskus vastama vähemalt B2-tasemele.

Keeleseaduse lisas 1 on sätestatud keeleoskustasemete kirjeldused järgmiselt:

„B1-tasemel keelekasutaja mõistab kõike olulist endale tuttaval teemal, nagu töö, kool ja vaba aeg. Saab enamasti hakkama välisriigis, kus vastavat keelt räägitakse. Oskab koostada lihtsat teksti tuttaval või enda jaoks huvipakkuval teemal. Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada-selgitada oma seisukohti ja plaane.

B2-tasemel keelekasutaja mõistab keerukate abstraktsel või konkreetsetel teemal tekstide ning erialase mõttevahetuse tuuma. Suudab spontaanselt ja ladusalt vestelda sama keele emakeelse kõnelejaga. Oskab paljudel teemadel luua selget, üksikasjalikku teksti ning selgitada oma vaatenurka, kaaluda kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi.“

B1-taseme keeleoskus lubab toime tulla igapäevaelus esinevate korduvate olukordadega, samas kui B2-tase lubab eestikeelses keskkonnas kõige vajalikuga hakkama saada. Päästja töötab meeskonnas, kus tema töö eeldab suhtlemist kolleegide, partnerasutuste teenistujate ja eraisikutega. Päästetöö ja selleks ettevalmistavad tegevused, sh väljaõpe on meeskonnatöö, mistõttu on meeskonnaliikmetel oluline teineteisest arusaamine. Seda eriti ajakriitilises olukorras päästesündmuse kiireks lahendamiseks, eskaleerumise vältimiseks ja meeskonnaliikmete ohutuse kaitseks. Sündmustel peab päästja arusaadavalt andma eraisikutele korraldusi ja teavitama neid ohtudest. Samuti peab päästja kannatanule esmaabi andmiseks hindama tema seisukorda, mis eeldab eelnevat suhtlemist. Päästja peab sündmusel aru saama päästemeeskonna juhi korraldustest ning suutma pärast sündmust selle analüüsimiseks anda kirjalikult üksikasjalikud olukorra kirjeldused ja sündmuste detailid. Päästja töö iseloomu arvestades on oluline, et täpsust ja kiirust nõudvate ülesannete täitmisel ei saaks takistuseks ebapiisav eesti keele oskus.

Päästeameti ülesannete täitmiseks peavad kõik meeskonnaliikmed läbima vastava väljaõppe, tutvuma eestikeelsete õppematerjalidega ja tööjuhenditega, osalema sündmuste järgsetel aruteludel ning osalema kutsetaseme hoidmiseks järjepidevalt koolitustel ja õppustel. Kutsesobivuse teadmisi ja oskusi kontrollitakse perioodiliselt hindamisel, mis viiakse läbi Sisekaitseakadeemias eesti keeles. Haridus- ja tööelus aktiivseks osalemiseks, sh erialases väljaõppes osalemiseks ja kutsesobivuse säilitamiseks on vajalik osata eesti keelt vähemalt B2-tasemel.

Päästja teenistuskoha ülesanded ja seega ootused päästjale on aja jooksul oluliselt muutunud. Üha rohkem pööratakse tähelepanu ennetustööle nii õnnetuste ärahoidmiseks kui ka kriisideks valmistumisel. Ennetavaid tegevusi viivad päästjad läbi iga päev eri asutustes ja eri sihtrühmadele, sh lasteaiastele ja algkooli õpilastele, kelle kohustuslik õppekeel on alates 2024/2025. õa eesti keel. Kodunõustamisel vaadatakse koos omanikuga üle kodu tuleohutus, et tõsta inimeste teadlikkust tuleohutusest. Nende ülesannete täitmiseks peavad võrdselt võimelised olema kõik töötajad ning ka need ülesanded eeldavad B2-taseme keeleoskust.

Kasutusele võetakse järjepidevalt uut tehnikat ja varustust, kus lisaks eesti keeles toimivatele koolitustele peab töötaja olema suuteline tutvuma juhendite üksikasjalike eestikeelsete tekstidega.

Päästeametis on tavapärased olukorrad, kus sündmustel, koolitustel, infotundides jm tööalases suhtluses tuleb räägitu korrata üle vene keeles, et oluline info oleks kõikidele arusaadav. Valvevahetuse meeskonna planeerimisel peab vahetu juht arvestama päästjate eesti keele oskuse tasemega, et tagada elanikele kvaliteetne teenus nii ennetustöö tegevustes kui ka päästesündmusel. Seda on mõistlik lahendada nii, et kõik töötajad oskavad eesti keelt tasemel, mida eeldavad nende tööülesanded.

Praktikas on seega selgunud, et B1-taseme keeleoskus on ebapiisav päästja teenistuskoha ülesannete täitmiseks ning sellest tulenevalt on vaja tõsta keeleoskustaseme B2-tasemele.

Paragrahviga 2 sätestatakse määruse jõustumisaeg 1. jaanuar 2029. a. Nimetatud kuupäeva osas on Päästeamet pidanud läbirääkimisi Eesti Päästeala Töötajate Ametiühinguga ning on saavutatud kokkulepe.

B1-tasemelt B2-tasemele jõudmine eeldab hinnanguliselt 450–500 tundi keeleõpet (sh 250 tundi auditorset õpet). 2029. a jõustumine jätab keelenõude tõstmisest puudutatud töötajatele piisavalt aega, et vajalik keeleoskustase saavutada.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole kokkupuudet Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm

Päästeamet ja Sisekaitseakadeemia (Siseturvalisuse karjäärikeskus). Sihtrühm on väike, sest eelnõu avaldab riigiasutustest mõju vaid Siseturvalisuse karjäärikeskusele, kus Päästeameti teenistujate värbamisega tegeleb 2 teenistujat, ja Päästeametile, kus värbamise ja personalitööga on seotud veel umbes 10 teenistujat. Seega on **sihtrühm väike**.

Riigiasutuste töökorraldus muutub vähesel määral. Eelnõuga päästeteenistujate eesti keele nõuetele vastavust kontrollivate teenistujate töö sisuliselt ei muutu, kuid muudatuse jõustumise algusperioodil võib veidi suureneda selgitusvajadus määruse rakendamiseks.

Juba aastast 2018 on Päästeamet uute päästjate värbamisel eelistanud B2-tasemel oskusega uusi päästjaid või B1-tasemel oskusega kandidaate, juhul kui inimene valdab eesti keelt ja on valmis sooritama B2-taseme eksami. Arvestades kujunenud värbamispraktikat ja sisulist vajadust B2-taseme keeleoskuse järele, on kohane kehtestada B2-taseme nõue keelenõudeid kehtestavas määruses. Jätta tase määruses muutmata on eksitav nii täna päästjatena töötavate inimeste kui ka tulevaste päästjate vaates.

Muudatusel on positiivne mõju riigi sisejulgeolekule ja avalikule korrale. Päästeteenistus on osa riigi sisejulgeoleku süsteemist ning täidab olulist rolli inimeste elu, tervise ja vara kaitsel, samuti kriisi- ja hädaolukordade lahendamisel.

Ühetaolise keelenõude kehtestamine kõigile päästeteenistujatele suurendab teenistuse usaldusväarsust. See on eriti oluline kriisiolukordades, kus päästeteenistujate tegevus mõjutab otseselt riigi toimimist ja elanikkonna turvalisust.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm

- **Päästeameti päästja teenistuskohal töötavad päästetöötajad.** Päästeametis on 2185 päästeteenistuja teenistuskohata, millest 1165 on päästetöötaja (päästjad) ja 1020 päästeametniku teenistuskohata. Eelnõu koostamise ajal on Päästeameti Lõuna päästekeskuses kaks eesti keele B1-tasemele vastavat päästjat. Põhja päästekeskuses on 32 eesti keele B1-tasemele vastavat päästjat ning ida päästekeskuse Ida-Virumaa päästepiirkonnas 44 eesti keele B1-tasemele vastavat päästjat.
- **Päästeametisse päästja teenistuskohale tööle kandideerivad ja värvatavad isikud.** Aastas korraldatakse Päästeametis päästja teenistuskohale kokku umbes 135 värbamiskonkurssi ja sihtotsingut. Ühele kohale kandideerib keskmiselt 6 inimest. Statistikaameti andmetel oli 1. jaanuaril 2026. a Eesti rahvaarv 1 362 954 inimest. Seega on **sihtrühm väike**.

Tänu eelnõule muutuvad nõuded päästeteenistujatele selgemaks. Selgemad nõuded tagavad, et päästeteenistusse valitakse ja seal töötavad vaid parimad ning ametikohale sobivaimad kandidaadid.

Päästeamet on aastate jooksul korraldanud teenistujatele eesti keele õppimiseks mitmeid keelekursuseid. Osaleda on saanud kõik, kes soovisid.

Selleks, et abistada ja toetada päästjaid eesti keele B2-taseme nõudega vastavusse viimisel, alustas Päästeamet sügisel koostööd Targa Eesti Instituudiga: keeleläheteuse projekti 2025–2026 eesmärk on pakkuda päästjatele võimalust õppida eesti keelt sarnases töökeskkonnas, aga eestikeelses kultuuriruumis. Esimesena kasutasid seda võimalust kaks Sillamäe päästjat – keeleläheteus Pärnu päästekomandos kestis 30 päeva. Ootel on Kiviõli päästekomando päästjad, kes soovivad Lõuna päästkeskusesse minna ning samuti on ootel päästjad Põhja päästkeskusest. Samuti jagatakse infot Ida-Virumaa päästekomandodele eri tasuta õppimisvõimalustest Ida-Virumaal, et huvilised saaksid oma keeleoskust hoida ja tõsta. Põhilised eesti keele kursuste pakkujad on Integratsiooni Sihtasutus ja Eesti Töötukassa, lisaks on koolitusturul tegevad 175 ettevõtet, kes pakuvad eri taseme eesti keele kursuseid, mis valmistavad õppijaid ette tasemeeksamiiks. Euroopa Liidu ja Eesti riigi kaasrahastusel on valmimas B2-taseme iseseisva õppe e-kursus, mis lubab täiskasvanud õppijatel eesti keelt omandada neile sobivas tempos ja ajal. Kõik need võimalused toetavad sihtrühma, et üleminekuaja jooksul omandada B2-taseme keeleoskus.

Mõju ulatus ning esinemise sagedus on väikesed, kuna uute töötajate värbamisel nõutakse juba täna B2-taseme keeleoskust. **Ebasoovitava mõju kaasnemise risk on väike**, sest eelnõu võimaldab värvata teenistujaid ja tööd teha teenistujatel, kes suudavad oma ülesandeid edukalt täita. See omakorda aitab tagada asutuse stabiilse arengu ja igapäevatöö tõhusa korralduse.

Seega on mõju **positiivne, kuigi tervikuna väheoluline**.

Mõju halduskoormusele

Eelnõus ettenähtud muudatustega ei kaasne halduskoormust, kuna see ei too kaasa uusi toiminguid ega menetlusi, mida haldusvälised isikud peaksid täiendavalt läbima. Eelnõu ei muuda keeleoskuse tõendamise korda ega kehtesta täiendavaid dokumente ega menetlusetteppe, vaid kujutab endast kvalifikatsiooninõuete ajakohastamist.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega -tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2029. a, et Päästeameti teenistujatel ja Päästeametisse päästja teenistuskohale kandideerijatel jääks piisavalt aega muudatusega kohanemiseks.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu edastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Siseministeriumile ning arvamuse avaldamiseks Päästeametile, Sisekaitseakadeemiale (Siseturvalisuse karjäärikeskus) ja Eesti Päästeala Töötajate Ametiühingule.